

milimilingan a pakatua palisi katua cemas

maqati cua qinaljan tu kemaizua tu minseg imaza i qinaljan a qemiladj a mazazangiljan. nu madjaljun a maljeveq maqati a maqepu a qiljaljan a mapalisi. ai qinaljan kiseljan a masantalj nu mapalisi ta maljeveq. nu maljeveq. a palisian nua paiwan izua limacavilj kintalj a maljeveq, au azua maljeveq masa tjalu putung a ilailaing a masantalj.

au nu djemaljun anga cavilj maqepu a kicun tua qadau aza sikataqaljan. sa malang ta qavai ta paridiu a maru isi patjavatjavang ta ramaljemaljeng a tjaisangas a na vaikanga. eh, kialjing ta tja vuvu a pasaqinaljan, sa kaljeveq a lima qadau. semanlisian djaljutan a qemapudrung ta sini vuljuq a buru. a buru qapudrung aya itjen a matjakai. kacuin a pasa qinaljan sa kaljeveq a lima qadau. poutez a makalimalj azua palisian.

au azua ipusau a simaza i tjanuamen i navalj, ljaviljavingan i tjanuitjen i taiwan a sepaiwan a temagilj ta ipusau. au, tu inaljeveqan matu ipusau ta asimaza a semaviri a semaputung. nu cemikel sa djaljun anga i kavulungan i aumaqan, a nimitja a qapulu a sepaiwan i putung. au, poutezanga aza palisian a maljeveq atua ipusau.

aicua palisian nu penalisi aza nia pulingau, maidja tu qau aza aicua palisian. maidja tu maidja puljapuljaten azua tjautjau a pakazuanan na ramaljemaljeng. au patjetucu izua tjen a tjajaljaljak a na iluvad anga isumus, ljaua, matjaulaulanga pagalju. inia palailaing a ramaljemaljeng a tjaisangasangas, inakudan aya tu mapavalivalit a si-hu a na djemadjas tucu. masa inia paka palailaing tua si-hu a na djemadjas tucu, au titjen a vunavun a sevalit. inianga spurukuz, inia pakapacuru masi tangidangida paqulid a palisian a kakudanan.

azua painaka palisi inia maqati a pagaraugaven. azua pinacayan ta nakuya pinualjaken, sinan palisi aravac a namaitazua, namaitucu a tjaucikel nua tja ramaljemaljeng.

sa azua sinanpalisi nua ramaljemaljeng, izua qaqepuan ta palisian a tjinepes aya. au azua tjinepes, inia maqati a tja sazuain, mavan azua pulingau, a pucemas, a pusiqunu a sematjez tazua palisian a makaya semazua, inia maqati a paqeteleng a caucau a zuma.

109 年全國語文競賽原住民族語朗讀【南排灣語】 高中學生組 編號 1 號

祭祀與占卜的神話故事

部落成立的集會所是用來舉行祭典的地方，排灣族每五年舉行一次五年祭，是從祖先發源之處延續遵行的祭典。

節日時，族人一起製作年糕與各種供奉祖先的祭品，一部份用以舉行祭祀之用。五年祭的刺球活動所用的刺球，不是一般的皮球。再來舉行送靈，從南邊開始往兩邊送行，到達排灣族祖先發源地大武山，才算完成這五年一次的盛大祭典。

巫婆及前輩們都非常慎重地進行五年祭，包括祭祀用語和方式，至今後人仍傳承著，但有很多祭典及風俗已失傳或鬆動，無法維持過去傳統，以致後代族人無法清楚理解祭典儀式的來龍去脈及意涵。

那些被列為不吉利、忌諱的事物，傳統有一專門集中的處所來祭祀，該處禁止進入，只有巫婆、神明附身，有法力之人，才能送祭品進去祭拜，一般人是被禁止進去的。

pakatua kaqulidan a kiljivak

madjulu a caucau a piangalj tua kiljivak, ljakua ki anema kaqulidan a kiljivak aya-u? tuki anema kaqulidan a patarevan tua pakatjra kiljivak? a ita tja kinaikacauanan, tuki i itatjakakatjapi kata timaimanga, kemuda itjen a papacun tua tjakiljivak? pai izua kai a patjara kiljivak a namayatucu, ' a kiljivak rukiqadilj, a kiljivak rupaula; nu izua kiljivak inika patalaq, nu izua kiljivak inika kizenger, nu izua kiljivak inika mikemudan, nu izua kiljivak inika kemuda tua naseminiyaq, nu izua kiljivak inika saljinga tua manguaqan nimadju macidilj, nu izua kiljivak inika kirivu a penaqetelengan, nu izua kiljivak inika rukisasusu tua nakuyan nua zuma, nu izua kiljivak inika tjenglai tua nakuyakuya; mavan a kaqulidan a kakudan a katjenglayan, kemalja kiqadiljan tua nemanga, kemalja masaluan tua nemanga, kemalja mapuzangalan tua nemanga, kemalja mitemezenganan tuanemang a penuljat. a kiljivak patje palalaut. ' palemek tu namakakacukacu a saluan, a puzangalan, a kiljivak, a masan tjelulj. qau palemek tu makakaizuazua azua masan tjelulj, izua a saluan, izua puzangalan, izua uta a kiljavak, ljakua a tjaljamasan paravacan taicu a masan tjelulj, mavan a kiljivak. saka aicu a kaqulidan a kiljivak uri patje mamiling aya.

saka inika amin aicu sakamaya, a patjara kiljivak izua uta a patjara parekiljivak nua maresudju a uqaljai kata vavayan, a maru namayatucu a qivu: 'ulja ken a amin a su sinisuqeljev tua su varung; saka a su lima ulja amin aken a su qinevet, aya. aicu a parekatjenglai nua maresudju namaya tua macai a pasa pupicul a pasa kezen; a pucimed tua regecan namaya ta i selem a pasa reminekutj. azua parekatjenglai namaya tua mirengrengreng a sapui, namaya tua namirazek a maljamaljama a sapui. a zaljum inika sevus tua parekatjenglai nua mare sudju; nuka tjeljev inika uri makalimu uta. nu izua caucau a saljinga a sema sauzaiyan a kivalit tua parekatjenglai, tjara masan ngeli timadju. pai aicu mana namasan senai tua namarkatjenglai a uqaljai katua vavayan. saka itua tjakinacemekeljan, tjaparavac anan a pakeljan tua patjara kiljivak. ita tja kinacemekeljan a tja kama a tja kina, maqati tiamadju a kipapuljat a kisumulja a masa aljak, kemasi kakedriyan a kilalaing a pakitulu tua mareka aljak, a patje meqaca tiamadju saka patje maqati anga a mareka aljak a kisumadju tua kemudanga ta kinaikacauanan, pai anemanan a tjaparavac tuaicu a kaqulidan a kiljavak.

真愛

什麼是真愛呢？在我們一生中，無論是家庭裡，或與人與人之間的關係，我們又如何看待愛。有一個愛篇說到，「愛是堅忍的，愛是仁慈的；有愛就不嫉妒，有愛不自誇，有愛不驕傲，有愛不做鹵莽的事，有愛不自私，有愛不輕易動怒，有愛不記住別人的過錯，有愛不喜歡不義，只喜愛真理。愛能包容一切，對一切有信心，對一切有盼望，能忍受一切。愛是永恆的。」或許，信心、盼望，和愛這三樣是共同存在，而其中最重要的卻是愛，而且永遠長存的就是真實的愛。

不僅如此，也有論到男女之間的愛情，這樣說道：願你的心只向我敞開；願你的手臂只擁抱我。愛情跟死一樣堅強；忌妒跟陰間一樣可怕。愛情如爆出火燄，像烈火一樣燃燒。水不能息滅愛情，洪水也無法淹沒。若有人想用財富換取愛情，他必定招來鄙視，這就是男女之間的愛情。

而家庭的親情，更能表現真愛，家中的爸爸媽媽願意付上一生的努力，照顧、教育，直到孩子們成年獨立，有甚麼比這個真愛更為寶貴。

pasangaw

izua nananguanguaqan aravac a kakudan a kemasi sicuayan nua sepayuan a caucau, pinasasevalivalitan anga sapatatulutulan aicu a nananguanguaqan a kakudan, pai aicu a uri ku sitjaucikel a nanguanguaq a kakudan nua sepayuan a caucau, avan aicu a pinaka pasangaw aya kakudan nua sepayuan. kemasi kakedrian itjen, rulangeta itjen tua ramaljemaljeng a qivuivu a 'pasangavi a su kaka' aya. izua numarivurivu itjen a kakedriyan tua tjavangavagna tuki tja kakanen, tjara qivu a ramaljemaljeng tu 'pasangavan ta su kaka' aya uta; nu izua kivalavala tua tja salasaladj, satja kaqilji tua vangavangan, tjara qivu uta a ramaljemaljeng tu 'pasangavan a su kuku tua su qali' aya uta. ayatua a seman nimadju, a pakamanguaq, a maramilj kakudan nua caucau a kemasi qinatian, avanasika temavatavak a kemasi kakedrian tua pasangaw a mareka ramaljemaljng.

qau aicu a pinaka 'pasangaw' aya kai a pinayuanan, kasi tua kai a 'sangaw' inayan, a patarevan 'masengac' nuki 'suqelam' inayan. ljakua aicu a 'pasangaw' a patarevan inika munu paqulid a suqelam, namisangavan namisuqelaman a masa kiljivak, tu sipagaugavan nua salasaladj tua kinatjenglayan a nemanga nimadju.

pai avanasika aicu a 'pasangaw' namasan paravac tua nanguaq a kakudan nua sepayuan a caucau, kemasi tua su pikaizua a nemanga, kemasi tua su kinatjenglayan a nemanga, sa su pavayan a pasangaw tua qaliqali, kasitua tja parekiljivaljivak, tja parepaqaljaqaljai, a tja sikamaqati a pasangaw tua tjakinatjenglayan a nemanga, pai aicu namasan paravac tua kakudan i qinaljan nua sepayuan.

pai patjetucu, aicu a nanguaq a kakudanan a pinaka 'pasangaw' kamayananan a pasusususan nua taqaljaqaljan. a maru nukalja singkuan i qinaljan, makaya sikarasurasutj nua taqaljaqaljan, tuki tima tjaljasedjaljepan, sa parepasangasangaw, tu sika markiljivaljivakan, tusika marepaqaljaqaljayan, sika marasurasudjan nua taqaljaqaljan. pai aicu a 'pasangaw' kasizuanan nua kitjanamanguaq katua kakiljivaka, a nanguaq a kakudanan nua mareka taqaljaqaljan. pai nunamatavak a taqaljaqaljan tua marepasangasangaw, pai tjara izua parekiljivaljivak, tjara izua marepaqaljaqaljai nua mareka caucau a mapuljat i qinaljan, samamamaw anga rasuradjan i qinaljan.

109 年全國語文競賽原住民族語朗讀【南排灣語】 高中學生組 編號 3 號

讓賢

排灣族有個很好的傳統。這個美好的傳統從過去承襲到現在，也繼續教導後輩。這個傳統叫做讓賢。

小時候常常會聽到老人家說 pasangaw 一詞，例如兄弟姐妹為了食物或喜歡物品爭吵，但排灣族的老人家通常會對哥哥或姊姊說：「讓給你的弟弟妹妹」；又如小孩子不願意將喜歡的玩具給鄰居孩子玩時，父母親會建議把你的玩具分享給你的朋友玩等。

因為佔有、自私、貪心是人的本能，而排灣族父母從小就訓練孩子學習讓出自己的喜歡；因此讓賢或禮讓一詞，是排灣族人生活中常用來形容忍讓，或把自己所擁有的、所喜愛的，使用的主權無條件交給別人，建立互信、互愛、互謙讓的部落情誼，讓出自己的喜歡，成為排灣族社會的情操。

這樣的價值，延伸到排灣族的社會部落，在地方的選舉上也常有同家族、同部落的族人，同時出來競選地方職務，通常家族或部落耆老們會召開家族或部落會議，為了維持部落和諧與合作，彼此協調。讓賢達到部落友愛與和諧，是部落的美好傳統。

temalidu a sinan senay nia vuvu

izua uri ku sitjaucikel a senay nia vuvu anga, nutja sisenay tjapadjalim itjen uta amumalj, inika tjen a masupisupil. macaqu a kisedjam tua nanguanguaq aquljav nua quljimamarav, ' nu i ljegeljegan sun, nasequljimamarav sun. ' nu ika kaqepuan maruquljimamarav a su kinanguanguaqan aya. kisun a kemeljang? aicua quljimamarav namasan sipakalevaleva sipapiayan tua vavayan! a uqaljaqaljaj nu kiquljimamarav sipakaleva ta sudju, nu nagemaugau anga azua vavayan, sipagalju sapacaingan a piqapuli a pakialalang a kizenger! paru situcuan a sipacaicaing a lalang, temalidu apaqulid a sicuacuyan!

' nudjemeli ti ljiadadan ti ljiakakain ayamen! ' nulemangdanga tua quililj a qayaqayam, namapuzangal uri secevang tua sudjusudju aya. ' kavalanga liapiap palaliqun tu punat! ' pukavala tu meqayaqayam a tjemkulj tua gadu sa kipepu tua sudju siniaya. izua uta ' kavalanga liavangen patatizulj tu semekeljen! ' kavala a paljangpang sitjizutjizulj a umaq a maqiljainu, inika matjatjaulaula aljemitadav siniaya. ' tjamulamulang i surur marekutj aken a rarac ' aicua pausev a vavayan , ikaken a temuru a kisulid sini aya. kasicuayan, pakatuasenay a pakinemenem tua ika penaqetelengan a vavayan a uqaljaj, mavanu tja sikeljang tua namakuda apacengceng a kakudan a situluan kasicuayan. nu seman qimang ta sacemel, ' paljayljaj qucengelan rudangasan kiku pinalaliljuk a ku paljayljaj '. qucengelan nu aya nadjemameq ta vavui, rudangasan nu aya nadjemameq ta sizi, qudjeljeman nu aya nadjemameq ta takec. rugusan nu aya nadjemameq ta venan. matazua pinakacadja a sikizengezenger tua inalapan kaqemaljup.

aicu a sinitjaucikel a marekasenay, tjara madjuludjulu satjekacaqu, ljakua sinivulungan a kakayan, maru azua qayaqayam (liapiap)aya; gadu(punat) aya; temkulj(palaliqun)aya, paljangpan(liavangen)aya.

tjalja mapaqenetjan , tjalja ljemakacan a senay a sicuayan! titjen a paiwan zuku, a kemasicuay maretimaljimalji masanlialiaav a sisenayan. nuljemayuz, nucemangit, numasalut, numaljeveq, nu seman qimaqimang, nu pusausau, nu salialim katua nu masudjusudju, macaqu aravac a sicuayan, sisanparutavak, sisanvukay a puzangalan, a tjengelayan, a valivulan, a sinljavakan, apenuljat i vinarungan. aicua marka senay nia vuvu anga, ulja tja sisenasenay a palalaut anga.

精彩的古謠

以前的古謠很精彩，是耆老們年輕時在唱的情歌，藏著人生的哲理，他們會借用吉丁蟲光彩耀目，來形容美麗的心儀的姑娘。「在眾人的地方你永遠像是吉丁蟲般的出色！」當時吉丁蟲是表達愛意的禮品！男士會將吉丁蟲送給心儀的女生，女生會放在斗笠亮相，當成飾品裝扮！

遇見會報喜的鳥是好預兆！「在路上遇到會笑的鳥，原來是會遇見你！」路上遇見鳥笑聲，期待能與人相見的心情表露無遺！

以前生活保守，男女的行為舉止不可以隨便。有首歌在隱喻男子臨危不亂、謹守分寸的意思。還有歌謠是用來誇耀及獵到的獵物！如：'ucengelan 是隱喻長得黑黑的山豬、kavaluan 是隱喻已長獠牙的山豬、'udjel jeman 是隱喻滑順光澤的山羌、rudangasan 是隱喻攀岩走壁的山羊、rugusan 是隱喻頭上頂枝枒的鹿。

鳥、山、飛翔、烏龜、等的名稱都是古語，學會傳唱古謠和重新認識古語，會有不一樣的收穫！排灣族的歌謠種類很多，包括婚、喪、喜、慶、工作、離別、五年祭、打獵讚頌等，希望我們能一直傳承下去。